

Nunc aut nunquam

Verrassend, snel, dodelijk en nauwelijks zichtbaar. Dat is het adagium van de *special forces*, zoals de eenheden van het Korps Commandotroepen kunnen worden gekarakteriseerd. Er zijn meer van dit soort elite-eenheden binnen de Nederlandse krijgsmacht, maar het KCT is de enige eenheid die louter uit *special operations forces* (SOF) bestaat. Dit onderscheidt de commando's van de maritieme *special operations forces* (MarSOF) die deel uitmaken van het Korps Mariniers. Het KCT ontstond op 22 maart 1942. Op die dag begonnen 48 Nederlandse militairen aan hun commando-opleiding in het Schotse Achnacarry. Uiteindelijk ontvingen 25 cursisten de groene baret. Zo ontstond in juni 1942 *No 2 (Dutch) Troop*, een geheel uit Nederlanders bestaande commando-eenheid die deel uitmaakte van *No 10 (Interallied) Commando*. In al die jaren is er veel veranderd in het optreden van de commando's, al is hun motto *nunc aut nunquam* (nu of nooit) hetzelfde gebleven.

Het KCT richtte zich tijdens en na de Tweede Wereldoorlog vooral op verkenningstaken en sabotage. In de Koude Oorlog waren dat primair de langeafstand waarnemings- en verkennings-taken. Tegenwoordig moeten de commando's het hele scala aan 'speciale operaties' uit kunnen voeren onder zware omstandigheden. Ter gelegenheid van de zeventigste verjaardag van het Korps verschijnt het boek *Callsign Nassau. Het moderne Korps Commandotroepen, 1989-2012*, waarin deze transformatie uitvoerig wordt beschreven. Recente acties in Afghanistan laten zien hoe zeer deze militairen hun vak verstaan. Drie relatief jonge officieren, onder wie een drager van de Bronzen Leeuw, hebben het aangedurfd om in deze aflevering een tipje van de sluier op te lichten van die operaties en geven een kijkje in de keuken.

Zij treden daarmee in de voetsporen van de grondleggers van de *Militaire Spectator*, die vonden dat dit blad bij uitstek het medium behoort te zijn voor reflectie op militair optreden. De redactie hoopt dat hun bijdrage ook andere jonge collega's aanspoort hun ervaringen op te schrijven.

SOF-eenheden kennen tegenwoordig drie hoofdtaken: *direct action*, *military assistance* (inclusief *unconventional warfare* en *foreign internal defense*) en *special reconnaissance*. Daarnaast zijn er allerhande bijkomende activiteiten zoals contraterroerisme. Om deze taken uit te kunnen voeren – verrassend en door middel van 'chirurgische' acties – werken SOF-eenheden met name *covert* (optreden zonder gezien te worden) of *discrete* (betrokkenheid van SOF is niet bekend en niet aantoonbaar). De operaties van de Nederlandse special forces zijn, zoals ook blijkt uit het artikel in deze *Militaire Spectator*, zonder uitzondering complex. Ze vergen grote vaardigheden en lef en vereisen dito training en specifieke uitrusting. De operaties van onze Groene Baretten staan te boek als ware *force multipliers*. Successen werken als katalysator voor SOF-eenheden en verklaren tezamen met de wijzigingen in de wereldwijde veiligheidssituatie het belang van commando-eenheden. Toekomstvoorspellingen zoals het *Eindrapport Verkenningen* geven aan dat de kans op grote interstatelijke oorlogen zal afnemen. Tegenwoordige conflicten hebben vaker een hybride karakter. Ze zijn kleinschalig en kortstondig. Ze worden vooral uitgevochten in fragiele staten. Daarnaast vervagen de grenzen verder tussen interne en externe veiligheid. Niet-statelijke actoren, irreguliere strijdmethoden en SOF-acties hebben een voorname rol in een dergelijk conflict. Maar hoe bedreigend zijn deze irreguliere oor-

logen in veelal ver weg gelegen fragiele staten voor onze veiligheid? Anders geformuleerd, is een relatief groter aandeel van SOF in onze krijgsmacht nodig?

Special forces spelen een belangrijke rol in de plannen om NAVO-krijgsmachten in het komende decennium kleiner, mobieler, sneller en effectiever inzetbaar te maken. Het politieke voordeel van een kleine *footprint* in het inzetgebied en een relatief grote kans op succes is aantrekkelijk. Ook Nederlandse politici onderschrijven deze insteek, waarmee ze tevens aansluiting houden bij de belangrijkste bondgenoten. De Verenigde Staten investeren veel in SOF, net als de Britten, Fransen en Duitsers. Zullen doorgaans terughoudende Nederlandse politici SOF echter daadwerkelijk in willen zetten waarvoor ze bedoeld zijn? Immers, dit soort operaties heeft ook een hoog politiek en militair afbreukrisico.

Operaties in Afghanistan en Irak onderstrepen dat de afstemming van militaire actie op politieke doelen een zeer ingewikkelde opgave is. Hoe volmaakt de acties van SOF-eenheden ook zijn, hun militair-tactische succes moet worden geconsolideerd. En juist hier wringt de schoen. De bekende Britse generaal Rupert Smith wees met zijn paradigma van de *war amongst the people* in *The Utility of Force* (2005) op de beperkingen van militair geweld in dit soort omstandigheden. Afgemeten kracht, *smart power* (een combinatie van hard en soft power in een *carrot-and-stick*-achtige mix) en minimale inzet van grondtroepen blijken effectiever dan grootschalige inzet om politiek-strategische doelstellingen zeker te stellen. Hier maken relatief kleine, expeditieaire, flexibele, snel inzetbare en veelzijdige militaire eenheden het verschil. Het stabiliseren van de toestand en het kunnen

optreden in het gehele geweldsspectrum is karakteristiek voor dergelijke eenheden.

De (militaire) operaties in de *slipstream* van SOF-optreden zijn derhalve onderdeel van de planning en uitvoering.

De discussie over de bruikbaarheid en wenselijkheid van SOF gaat dus vooral ook over de *follow-on forces*. Het gaat over de waardeketen om de aanvankelijke militaire acties te consolideren en af te stemmen met andere spelers om politieke doelen te bereiken. Ook de Nederlandse operaties in Uruzgan hebben aangetoond dat dit niet louter een militaire aangelegenheid is. Afstemming – of beter nog integratie – met een scala aan organisaties is hierbij aan de orde. De krijgsmacht dient zich daarom te focussen op het doctrinair uitwerken van het *war amongst the people*-paradigma.

Militaire operaties moeten zowel vanuit militair, politiek en kosten-en-baten perspectief effectief en efficiënt zijn. Met een zo klein mogelijke footprint in inzetgebieden dient een maximaal effect te worden behaald en belangen veilig gesteld. De inzet van SOF is een onderdeel uit de waardeketen die hiervoor zorgt. En wat de inzet van Nederlandse SOF betreft heeft Afghanistan geleerd dat het specialisme van de commando's vooral moet worden uitgebuit in covert en discrete operaties opdat de Groene Baretten als ware force multipliers fungeren. In de voorbereiding op en tijdens deze operaties geldt dan naar buiten: lippen op elkaar. Na afloop kan vervolgens wel invulling worden gegeven aan de verantwoordingsplicht jegens politiek en samenleving. Als het KCT als smart, verrassend, snel, dodelijk en nauwelijks zichtbare SOF-eenheid *special* blijft, dan zijn de Nederlandse commando's gewapend voor de toekomst. ■